

5. Ki az én felebarátom?

Honnan hová:

Segíteni kell a tanulókat, hogy a közöny vagy a sematikus válaszok helyett eljussanak arra a felismerésre, hogy Isten rájuk bízta a mellettük lévő embert, aki a felebarát.

Célrendszer

Téma	Hangsúly	Kognitív	Affektív	Pragmatikus
Ki az én felebarátom?	A felebarátom mindenki, aki bajban van, és elém kerül.	A felelősség megértése és a kölcsönös, mellérendelő emberi kapcsolatok értékességének felfedezése.	Empátiafejlesztés: A bajban lévő és éppen bajban nem lévő felebarát felé való viszony, az elköteleződés felismerése.	Felismerni azt, hogy mit jelent a gyakorlatban, hogy felelős vagyok a másik emberért? Hol vannak a felelősség határai?

Óravázlat

□ Motivációs feladat:

- A csoport közösen írja le, milyen a szenttelen és milyen az együttérző ember! Miről ismerhető meg, miben különbözik? Például:
  - Szenttelen:
    - Elmegy a másik mellett az utcán.
    - Magyarázatokot, kifogásokat keres, ha segíteni kellene.
    - Nem indítják részvétre mások szenvedései.
    - Könnyedén meghoz másokra nézve káros döntéseket.
    - Nem érzékeli, mikor minek van az ideje, nincs tekintettel arra, hogy valaki érzékeny vagy sérülékeny.
  - Együttérző:
    - Képes mások „bőrébe bújva” együtt érezni velük.
    - Résztétet érez és mutat mások szenvedéseiben.
    - Odafigyel másokra.
    - Azokkal is foglalkozik, akikhez nem fűzi semmilyen érdeke.
    - Megindul mások érzésein: együtt tud örülni, sírni velük.
    - Képes nemcsak saját érzéseivel, hanem másokéval is foglalkozni. Felismeri és meg tudja nevezni azokat (például én most szomorú vagyok, de te dühös vagy és tehetetlennek érzed magad).

- Kezdeményezzünk beszélgetést arról, van-e olyan ember, aki méltó a segítségre, és van-e olyan, aki nem! Itt valószínűleg elő fog jönni, hogy a jó embereknek érdemes segíteni. Előfordulhat, hogy megfogalmazódik, hogy nem mindenki „méltó” a segítségre, illetve hogy aki nem akarja, annak nem is lehet segíteni. Ezek olykor féligazságok, melyek a segítség elodázását támasztják alá.
- Feladattár 3. feladata:
  - *„Írjatok közösen egy jelenetet a témában, ami mai keretek között játszódik (például Budapest utcáin napjainkban, mai szereplőkkel)! Miben más ez a szituáció, mint az eredeti példázat? Beszélgetsetek azokról a saját élményekről, tapasztalatokról, amik felidéződnek bennetek a téma kapcsán!”*
- Az irgalmas samaritánus történetének megjelenítése a tankönyvben vagy a tanári segédanyagban leírt lehetőségek szerint. (Tehát dramatikus formában, eljátszva, vagy szereplők szerint felolvasva, stb.)
- Beszélgetés vezetése a játékban megéltekről. Elsősorban arra érdemes fókuszálni, hogy mennyire értették meg az egyes szerepekben a helyzet súlyosságát, kockázatát és árát a segítségben! A saját hozzá kapcsolódó élmények („Erről nekem az jut eszembe...”) helyett próbáljuk a beszélgetést a segítség működésének megértése felé fordítani.

Énekjavaslat

226. dicséret

Valláspedagógiai, teológiai háttér:

- A felebarátra vonatkozó leckében a fiatalok társas kapcsolatairól, szociális fejlettségéről, kompetenciáiról is szó esik. Mindezek egzisztenciális kérdésekké válnak a jelennek meg ebben az életkorban. A serdülő fiatal által feltett kérdések nagyon fontosak, mert ezek segítségével fedezheti fel Istent, számolhat azzal, hogy létezik egy legfőbb válaszadó. Ez a személyes hit megharcolásának egy fontos feladata. Ebben a folyamatban tekintettel kell lenni arra is, hogy a kétségek természetes velejárói az életkornak; tulajdonképpen ezek teszik lehetővé az egészséges szintézist. Ennek része a személyesség: igazából csak akkor foglalkozik egy serdülő hitigazságokkal, ha azok személyesen érintik őt (pl. Mit jelent ez az én életemre nézve? Hogyan lehet ettől jobb az én helyzetem?). Bármilyen vallástanár, lelkipásztor számára a legfontosabb feladat a korosztály istenképének formálásában a személyes tapasztalatok átadása abban a bizalomteljes légkörben, ami az elfogadás érzését erősíti.
- Az Ószövetség felebarát értelmezése konkrétan az egy népből való emberre irányult, míg Jézus tágítja ezt a keretet. Az egy néphez tartozás elsődleges szempont volt az emberekkel való kapcsolatban.

- Hogyan tekint az ember-ember kapcsolatra az Újszövetség? Az apostoli levelek részletesen szabályozzák az egymás mellett élés különböző szabályait, helyzeteit.
- A másik emberhez való viszonyt etikai szempontból is megterheli az érdek, a haszon. Tudatosan vagy tudattalanul is akkor foglalkozunk a másikkal, ha érdekünk fűződik hozzá. Ennek egyik szélsőséges megfogalmazása, hogy nincs is önzetlen, érdekmentes emberi kapcsolat. Miközben világos, hogy a kapcsolatok hiányok és azok betöltése mentén szerveződnek, meg lehet találni a kölcsönösséget az egyoldalú kihasználással szemben.
- A másik emberhez való viszony tekintetében is igen meghatározóak lehetnek a családi minták. Lehet, hogy olyan családból érkezett egy tanuló, ahol a másikra való odafigyelés, a másik támogatása, segítése érték. De lehet olyan is, aki egy rászorulóban a gyenge, lecsúszott embert látja, aki megvetendő. Ezeket a megközelítési szempontokat, különböző háttereket meg lehet fogalmazni az órán, és ezek mentén is fel lehet dolgozni a témát.
- Fontos kihangsúlyozni a tanulóknak, hogy bárki kerülhet a segítő és a segítséget kérő helyzetébe. Téves folyamatosan egyik szerepbe pozicionálnunk magunkat.
- A nagyvárosi lét sajátja a közöny, a közömbösség. Sajnos már kisebb közösségekre is jellemző, hogy a szomszédok, ismerősök nem törődnek egymással. Egyre nagyobb méreteket ölt azoknak az idős embereknek a száma például, akik magányosan, segítség nélkül élnek. Ez több társadalmi folyamat eredménye (pl. a család szerkezeti, és funkcionális változásai, migráció, individualizálódás stb.). Meg lehet közelíteni a témát erről az oldalról is: a közöny, közömbösség helyett hogyan lehetne jobban figyelni egymásra, észrevenni a ránk bízottat, a felebarátot.
- A másik ember akkor válik szimpatikussá, ha minél több hasonlóságot fedezünk fel benne. A különböző, a másként működő ember nem feltétlen szimpatikus. Ez a másság nehezíti az emberek közötti felebaráti kapcsolat létrejöttét, erősödését. Az előítéletek működéséről, egymás megismerésének fontosságáról is szót ejthetünk ennél a témánál.

Módszertani javaslatok

- Olvassunk el egy újsághírt egy olyan eseményről, ahol az egyik ember cserbenhagyta a másikat! Ennek mentén kezdhethetünk beszélgetést a felebarátról.
- A felebarátról szóló egységben alapvetően az elméleti tanítás helyett az empátiával, a másik helyzetébe való behelyezkedéssel kell dolgoznunk. Nem célunk semmilyen módon a feltétel nélküli önfeláldozás hangsúlyozása (hiszen ez ugyanolyan kóros lehet, mintha valaki szó nélkül elmegy a másik mellett). Segítsük azt, hogy a diákok behelyezkedve a szerepekbe megélhessék a segítségre szorultságot és a segítő szerepet is! A szerepekben megélhetik azt is, milyen csak úgy elmenni a másik mellett. Mindenkinek vannak érvei, hogy miért nem segít vagy, miért hagyja magára a felebarátot. Semmiképp ne menjünk bele túl korai moralizálásba a játék során, hagyjuk, hogy a szerep hasson a résztvevőkre!

- Az irgalmas samaritánus történetének lejátszása történhet többféle módon is. Ehhez többféle szakirodalom áll rendelkezésre: drámapedagógiai anyagok, bibliodráma segédkönyv (ld. Bibliográfia). Nem kell olyan dologba belevágnunk, amiben tanárként nem érezzük biztonságban magunkat, de érdemes valami újat kipróbálni, amiről előzetesen informálódunk, konzultáltunk hozzáértő kollégával. Ami fontos, hogy a játék elején célszerű bemelegíteni a csoportot a témára például azzal, hogy vakvezető játékokat játszunk! Ki kell próbálni, milyen, amikor bekötött szemmel vezetnek, és milyen, amikor én vezetek mást. Ez már előkészíti a szerepeket, amelyekkel a játék során fognak találkozni. A történetet a felolvasása után el lehet játszani eredeti helyszínnel, Jézus elbeszélése szerint. Ezután lehet egy mai szituációt is meg lehet eleveníteni. Például egy sérült ember mellett az utcán elmennek az emberek. Vajon miért teszik ezt? Ki segít neki? Fordítsunk elég időt a visszajelző körökre, arra, hogy elmondhassák érzéseiket, megéléseiket az egyes szerepekből! Kezdeményezzünk beszélgetést az így felmerült kérdésekről! Valószínűleg több saját élmény is elő fog jönni a téma kapcsán. Engedjük, hogy megosszák egymással megéléseiket, dilemmáikat! Fontos a játék végén mindenkit kivenni a szerepéből, azaz „visszaadni” a nevét (hogy ne maradjon a játékban felvett szerepében), például így: „Nem vagy a samaritánus, Zoli vagy...”. A tanár szereplőként nem vesz részt a játékban. Ő vezeti a jelenetet, de visszajelzéseket adhat a diákoknak a játék során észleltekre.
- **A SAMARITÁNUS KÍSÉRLET:**

Felhasznált irodalom:

Hans W. Biedhoof és Renate Klein: A proszociális viselkedés (Kommunikáció és társas interakció)

http://www.jfk.szie.hu/files/docs/nevelestudomanyi/proszocialis_viselkedes.pdf

Érdekesség:

Az alábbi játék egy kísérletre épül, amit *Az irgalmas samaritánus* története alapján végeztek el. A játék során az osztályt kisebb csoportokra osztjuk, mindegyik csoportnak más lesz a feladata. A kísérletet leírását a teljes osztálynak felolvassuk, és utána kapják meg a feladatot egy lapra leírva.

- Kísérlet története:

1973-ban végeztek el egy kísérletet. Teológushallgatókat két csoportra osztották. Egyik csoport feladata az volt, hogy gondolják át, hogy miért akarnak lelkészek lenni. A másik csoport feladata az volt, hogy az irgalmas samaritánus példázatát tanulmányozzák. Miközben ezen kellett gondolkodniuk, átküldték őket egyesével egy másik épületbe. Az összes hallgató egyharmadának azt mondták, hogy nagyon siessenek, mert már várja őket egy asszisztens a másik épületben. Egy harmadának azt mondták, hogy nyugodtan menjenek, pont elég az idő. A harmadik harmadnak azt mondták, hogy van idejük bőven átérni, lehet, hogy ott kicsit várni kell. Ám útközben minden egyes hallgató találkozott egy segítségre szoruló emberrel. Azt figyelték, hogy vajon segítenek-e. Vajon kik segítettek?

Az osztályt három csoportra osztjuk.

- A csoportok feladata:

1. csoport: Megkapják a statisztikát fénymásolatban. Feladatuk:

- Magyarazzák el, hogy mit mutat a táblázat!
- mondjanak véleményt az eredményről!

Az alábbi táblázat mutatja a kísérlet eredményét:

	Túl kevés idő	Éppen elég idő	Sok idő	Átlag:
Miért akarok lelkész lenni?- kérdéssel foglalkozók	senki	42%	33%	25%
Samaritánus történetével foglalkozók	25%	50%	80%	52%
Átlag:	12,5%	46%	56%	38%

2. csoport: Megkapják a statisztikát fénymásolatban. Feladatuk az: -
Tegyenek konkrét javaslatokat a kísérlet eredménye alapján arra, hogy
hogyan lehetne az emberekben a segítségi kedvet növelni!

3. csoport: Nem kapják meg a statisztikát. Feladatuk az: Játsszák
el, hogy szerintük mi fog történni, ha:

a.) egy teológushallgató azon gondolkozik, hogy miért akar lelkész
lenni, és közben elhalad egy bajba jutott mellett, de késésben van.

b.) egy teológushallgató azon gondolkozik, hogy miért akar lelkész
lenni, és közben elhalad egy bajba jutott mellett, és sok ideje van.

c.) egy teológushallgató az irgalmas samaritánus történetén
gondolkozik, és közben elhalad egy bajba jutott mellett, de késésben van.

d.) egy teológushallgató az irgalmas samaritánus történetén
gondolkozik, és közben elhalad egy bajba jutott mellett, és sok ideje van.

e.) egy keresztyén ember az istentisztelet/bibliaóra után az irgalmas
samaritánus történetén gondolkozik, és közben elhalad egy bajba jutott
mellett, de késésben van.

f.) egy keresztyén ember az istentisztelet/bibliaóra után az
irgalmas samaritánus történetén gondolkozik, és közben elhalad egy bajba
jutott mellett, és sok ideje van.

A szerepjátékban a következő szereplőkre van szükség: sebesült, teológushallgató, tetszés szerint más szereplő

Megbeszélés:

1. A szerepjátékokat nézzük meg.
2. Szerepjáték megbeszélése: Mit előfeltételezünk arról, hogy ki az, aki segít?
3. Az 1. csoport beszámolója. (Statisztika értelmezése.)
4. A 2. csoport beszámolója. (Javaslatok.)

□ Kiegészítés:

1. A statisztika értelmezése: A kísérletnek az az érdekes eredménye született, hogy az időfaktor befolyásolta leginkább a cselekedetet.
2. A 2. csoport feladatához kiegészítés lehet a következő konkrét kísérlet:

<https://www.youtube.com/watch?v=xP2g2nQg1wI> (3'15)

Egy esős napon, az Andrássy úton hősöket kerestek. 9 szituációt modelleztek, és hoztak segítő helyzetbe embereket (útbaigazítás, rablás, idős asszonynak segíteni, sok csomag, elesik egy ember, vak nő, elhagyott pénztárca, eldobott szemét, ottfelajtott mőzeskosár). Milyen helyzetben segítettek a legtöbbben? Vajon miért?